

Oikeustoimittajat ry
Susanna Reinboth
c/o Helsingin Sanomat
PL 75
00089 Sanoma

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHELLE

Asia Kantelu kuvaamisen rajoittamisesta oikeudenkäynnissä

Kantelu Oikeustoimittajat ry pyytää eduskunnan oikeusasiamiestä selvittämään, onko Helsingin käräjäoikeus toiminut lainmukaisesti rajoittaessaan kuvaamista ennen istunnon alkua.

Tapahtumatiedot

Helsingin käräjäoikeudessa alkoi keskiviikkona 12. huhtikuuta 2023 käsittely vyyhdissä, jossa Mika Moringia syytettiin muun muassa kuudesta raiskauksesta, kolmesta törkeästä vapaudenriistosta, neljästä pahoinpitelystä sekä vapaudenriistosta (diaarinumerot R 23/2431, R 23/2435, R 23/2428, R 23/2429, R 23/2430, R 23/2433, R 23/243).

Medialle oli etukäteen oli ilmoitettu, että juttua käsitellään avoimin ovin istunnoissa 12.4. ja 2.5.2023 eli ensimmäisenä ja viimeisenä käsittelypäivänä. Muina istuntopäivinä asiaa käsiteltäisiin suljetuin ovin.

Ennen ensimmäistä, 12.4., pidettyä istuntoa osalle toimituksista tuli ilmoitus, ettei istunnossa saisi kuvata lainkaan.

Osa mediasta ei tätä viestiä saanut. Niinpä 12.4.2023 oikeudenkäynnin alkaessa paikalla oli useita tiedotusvälineitä kuvaajineen.

Kun istunto alkoi, yksi toimittajista kysyi oikeuden puheenjohtajalta Mitja Korjakoffilta kuvauslupaa. Puheenjohtaja muistutti varsin tyylysti toimittajaa kuvauskiellosta. Toimittaja vastasi, ettei hän ole tällaista viestiä saanut ja kysyi perustelua kuvauskiellolle. Vastaus oli, että ”asianomistajat ja vastaaja eivät halua tulla kuvatuiksi”.

Kuvaajat poistuivat salista, eikä kuvia otettu.

Istunnon jälkeen eräs toimittaja kysyi sähköpostitse perustelua kuvauksen kieltämiselle. Hän sai seuraavanlaisen vastauksen:

”Kuvaamista ei ole sallittu jo aloitetussa pääkäsittelyssä, koska asianosaiset eivät ole antaneet siihen suostumustaan. Käräjäoikeus ei tee asiassa erillistä päätöstä.

Yt. Nea Seppälä
käräjäsihteeri
Helsingin käräjäoikeus”

Sittemmin osoittautui, että aiemmasta ilmoituksesta poiketen asiaa käsiteltiin suljetuin ovin myös 2.5., eikä mediaa päästetty saliin lainkaan.

Oikeudellinen arviointi

Kantelussa on kyse tallentamisesta oikeussalissa ennen oikeuskäsittelyn alkua. Sovellettavaksi tulee siten oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 21 § 2 momentti. Siinä säädetään näin:

Lupa tallentamiseen ennen asian käsittelyn alkua tai tuomioistuimen ratkaisua julistettaessa voidaan myöntää, jos:

- 1) tallentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa asianosaisen tai muun kuultavan yksityisyyden suojalle eikä se vaaranna hänen turvallisuuttaan; eikä
- 2) luvan epäämiseen ole muuta 1 kohtaan verrattavaa painavaa syytä.

Lain esitöissä (HE 13/2006) todetaan seuraavasti:

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, millä edellytyksillä lupa oikeudenkäynnin tallentamiseen ennen asian käsittelyn alkua ja tuomioistuimen ratkaisua julistettaessa voitaisiin myöntää. Lupa voitaisiin myöntää, jos tallentamisesta ei aiheutuisi merkittävää haittaa asianosaisen tai muun kuultavan yksityisyyden suojalle eikä se vaarantaisi hänen turvallisuuttaan eikä luvan epäämiseen olisi muuta edellä sanottuun verrattavaa painavaa syytä. Tällainen muu painava syy voisi olla esimerkiksi se, että syytettynä olisi alaikäisiä henkilöitä. Samoin jos käsillä olisivat muut ehdotetussa 15 §:ssä tarkoitetut suljetun käsittelyn edellytykset, mutta tuomioistuin olisi kuitenkin päättänyt pitää julkisen käsittelyn, voitaisiin kuitenkin suullisen käsittelyn valokuvaamista tai muuta taltiointia ja siirtämistä rajoittaa.

Lain ja sen esitöiden perusteella lainsäätäjän tahto näyttäisi olevan, että tallennuslupa ennen istunnon alkua myönnetään, ellei sille ole säännöksessä tarkoitettuja esteitä. Säännös antaa tiettyä harkinnanvaraa puheenjohtajalle, koska sen mukaan lupa ”voidaan myöntää”.

Oikeustoimittajat ry kuitenkin katsoo, että lainsäätäjän tavoitteena on pikemmin julkisuuden edistäminen kuin sen rajoittaminen.

Näin säännöstä pääsääntöisesti tulkintaankin. Tiedotusvälineet ovat lähes poikkeuksetta saaneet luvan tallentaa salikuvaa muutaman minuutin ajan ennen istunnon alkua. Tämä edistää oikeudenkäynnin julkisuutta ja tiedotusvälineiden mahdollisuutta välittää tietoa oikeudenkäynneistä. Kuvauskielto hankaloittaa erityisesti tv-yhtiöiden mahdollisuuksia uutisoida oikeudenkäynneistä. Tv-uutisten luonteeseen kuuluu olennaisesti ajankohtainen, asiaan liittyvä kuvamateriaali.

Erityisesti on huomattava, että säännöksen mukaan kuvausluvan ehtona ei ole asianosaisten suostumus kuvaamiselle. Suostumus mainitaan ehtona koko oikeudenkäynnin tallentamiselle (21 § 1 ja 3 momentti), mutta ennen istunnon alkua tapahtuva tallentaminen ei edellytä asianosaisten suostumusta.

Olennaista on, onko tallentamisesta ennen istunnon alkua ollut lainkohdassa mainittua merkittävää haittaa asianosaisten yksityisyyden suojalle tai onko heidän turvallisuutensa vaarantunut. Oikeustoimittajat ry kiinnittää huomiota siihen, että lainkohdan mukaan haitan yksityisyyden suojalle on oltava merkittävä.

Tiedossamme ei ole, oliko salissa istunnon alkaessa asianomistajia. Selvää kuitenkin on, ettei median kiinnostus kohdistunut heihin, vaan vakiintuneiden toimintamalliensa ja Journalistin ohjeiden mukaisesti media pyrkii suojaamaan erityisesti arkaluonteisten rikosten asianomistajia.

Kyse on siten vain vastaajan eli Mika Moringin yksityisyyden suojasta ja turvallisuudesta.

Moring oli tapahtuma-aikaan epäiltyinä useista naisiin kohdistuneista vakavista rikoksista.

Hänet tuomittiin 22. toukokuuta 2023 kyseisessä oikeudenkäynnissä käsitellyistä syytteistä kuudeksi vuodeksi vankeuteen.

Lisäksi häntä vastaan on vireillä Kanta-Hämeen käräjäoikeudessa rikosasia, jossa häntä syytetään kahdesta raiskauksesta ja kahdesta vapaudenriistosta, yhdestä pahoinpitelystä ja yhdestä vahingonteosta. Kun tämän asian käsittely alkoi 24. toukokuuta 2023, puheenjohtaja salli istuntosalissa muutaman minuutin kuvauksen ennen käsittelyn alkamista.

Tämän lisäksi Moring on vangittuna epäiltyinä taposta. Hänen epäillään surmanneen pitkään kadoksissa olleen naisen. Lisäksi Moringia epäillään toisen kadonneen naisen taposta, mutta siitä hän ei enää ole vangittuna.

Moringia epäillään siten vuosia jatkuneista vakavista henkeen, terveyteen ja vapauteen kohdistuvista rikoksista lukuisia naisia kohtaan. Kyse on poikkeuksellisesta rikosasiasta, ja yleisöllä on legitiimi oikeus saada tietoa häneen kohdistuvien rikosasioiden käsittelystä.

Moringin yksityisyyden suoja on epäiltyjen tekojen takia huomattavasti alentunut. Myös poliisi on julkistanut hänen nimensä ja kuvansa pyytäessään yleisöltä lisätietoja hänen epäilyistä toiminnastaan. Poliisi on siten katsonut, että Moringin nimen ja kuvan julkistamiselle on ollut esitutkintalain 11 luvun 7 § 2 momentin mukaiset perusteet.

Moringin turvallisuuteen ei tietojemme mukaan kohdistu minkäänlaista uhkaa, ainakaan sellaista, joka olisi voinut toteutua muutaman minuutin oikeussalikuvaamisen aikana.

Oikeustoimittajat ry pitää huolestuttavana tuomioistuinlaitoksessa lisääntyntä tapaa korostaa vakavista rikoksesta syytettyjen yksityisyyden suojaa suhteessa vapaaseen tiedonvälitykseen ja kansalaisten oikeuteen saada mediasta luotettavaa tietoa oikeusprosesseista. Tästä kertoo myös se, että kuvauslupa evätään yhdistyksen jäsenten kokemuksen mukaan aiempaa useammin, yleensä ilman minkäänlaisia perusteluja. Käsittääksemme lainsäätäjällä on tarkoitettu, että kuvausluvan epääminen ennen istunnon alkua olisi pikemminkin poikkeus kuin pääsääntö.

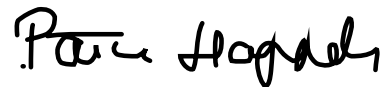
Pyydämme oikeusasiamiestä selvittämään, antaako säännös puheenjohtajalle täysin vapaat kädet päättää kuvausluvan epäämisestä myös ilman lainkohdassa mainittuja perusteita vai onko lainsäätäjän tarkoitus ollut, että lupa myönnetään, ellei sille ole lainkohdassa mainittuja esteitä.

Helsingissä 31. toukokuuta 2023

OIKEUSTOIMITTAJAT RY

Susanna Reinboth
puheenjohtaja

Päivi Happonen
varapuheenjohtaja